

**Sprawozdanie z realizacji
Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej
Miasta Wałbrzycha
w 2022 roku**

Wprowadzenie

Pieczka zastępcza to system spójnych działań osób i instytucji mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Dziecku należy wówczas zorganizować opiekę zastępczą w formie rodzinnej bądź instytucjonalnej. Optymalnym rozwiązaniem jest zapewnienie pobytu w rodzinnej pieczy zastępczej, w której dziecko ma szansę na wzrastanie w warunkach zbliżonych do naturalnych.

Zgodnie z art. 182 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 447 z późn. zm.) zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej starosta wykonuje za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej. W mieście Wałbrzychu funkcję organizatora rodzinnej pieczy zastępczej pełni Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej poprzez Dział Pieczy Zastępczej.

Jednym z obowiązków powiatu jest opracowanie i realizacja 3-letniego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej (zgodnie z art. 180 pkt. 1 w/w ustawy). Informacja z realizacji tego programu corocznie przedkładane jest Prezydentowi Miasta Wałbrzycha w formie sprawozdania.

W roku 2022 rozpoczęto realizację Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Wałbrzychu na lata 2022-2024, przyjętego Uchwałą Nr XLIII/496/21 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 21 grudnia 2021 r.

Zadaniem rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej jest stworzenie dziecku stabilnego i bezpiecznego środowiska zapewniającego właściwe wychowanie i opiekę do czasu powrotu dziecka do rodziny biologicznej bądź do momentu przysposobienia czy usamodzielnienia się. Cel ten jest realizowany poprzez m.in.: rozwój rodzinnej pieczy zastępczej, pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, udzielanie wielokierunkowego wsparcia rodzinom zastępczym w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, wspieranie procesu usamodzielnienia wychowanków opuszczających pieczę zastępczą, zwiększanie szans na powrót dziecka do rodziny naturalnej czy też wzmocnienie potencjału kadr pracujących z rodzinami zastępczymi.

Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej

Rodziną piecze zastępczą w Wałbrzychu tworzą rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe, zawodowe oraz rodzinne domy dziecka.

Na koniec 2022 roku w Wałbrzychu funkcjonowało 295 rodzin zastępczych (w tym w 16 rodzinnych domów dziecka), w których przebywało 496 dzieci, z czego ponad połowa, tj. 260 wychowywanych jest w rodzinach zastępczych spokrewnionych, czyli przez dziadka, babcię czy pełnoletnie rodzeństwo.

Niemal 60% opiekunów zastępczych stanowią osoby samotne. Największą liczbę osób pełniących funkcję rodzin zastępczych stanowią osoby pomiędzy 61 a 70 rokiem życia (95 rodzin) a także osoby pomiędzy 51 a 60 rokiem życia (68 rodzin) – głównie w spokrewnionych rodzinach zastępczych (81 rodziny w pierwszej przywołanej kategorii wiekowej i 51 rodzin w drugiej kategorii).

Wszystkie rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie miasta objęte są wsparciem 8 koordynatorów oraz 5 pracowników socjalnych.

Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci w latach 2019-2022 na terenie miasta Wałbrzycha

Rodziny zastępcze	2019		2020		2021		2022	
	Rodziny	Dzieci	Rodziny	Dzieci	Rodziny	Dzieci	Rodziny	Dzieci
zawodowe	6	25	5	15	11	41	6	20
niezawodowe	77	121	82	122	81	127	80	120
spokrewnione	197	251	192	246	190	257	193	260
rodzinne domy dziecka	12	77	13	86	12	85	16	98
Razem	292	474	292	469	294	510	295	498

W 2022 r. ponad dwukrotnie zmniejszyła się liczba rodzin zawodowych funkcjonujących na terenie miasta z powodu przekwalifikowania na rodzinne domy dziecka. Liczba rodzin zastępczych niezawodowych i spokrewnionych pozostaje na podobnym poziomie co w roku poprzednim. W roku sprawozdawczym zmniejszyła się także liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej o 14 w stosunku do roku poprzedniego.

Spośród niemal 500 dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej:

- ponad 55% małoletnich przebywa w pieczy z powodu uzależnienia rodziców biologicznych (275 dzieci),
- niemal 20% małoletnich przebywa w pieczy ze względu na bezradność rodziców w sprawach opiekuńczych (95 dzieci),
- zaledwie 6 małoletnich przebywa z powodu sieroctwa.

W związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy **dwoje ukraińskich dzieci zostało umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Gminy Wałbrzych**. Pełniącą funkcję rodziny zastępczej pochodziła również z Ukrainy, a w Wałbrzychu przebywa od ponad 4 lat. Dzieci przebywały w w/w pieczy zastępczej przez okres pół roku, następnie powróciły pod opiekę matki biologicznej. Rodzina została objęta wsparciem specjalistycznym.

Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich wałbrzyskich dzieci w latach 2019-2022 poza Wałbrzychem

Rodziny zastępcze	2019		2020		2021		2022	
	Rodziny	Dzieci	Rodziny	Dzieci	Rodziny	Dzieci	Rodziny	Dzieci
zawodowe	5	8	6	11	6	14	6	14
niezawodowe	30	36	33	39	31	36	28	32
spokrewnione	26	35	28	37	26	34	30	38
rodzinne domy dziecka	4	4	2	2	2	2	3	7
Razem	65	83	69	89	65	86	67	91

Na przestrzeni kilku ostatnich lat na podobnym poziomie pozostaje liczba rodzin zastępczych spoza Wałbrzycha i umieszczonych w nich dzieci.

Zgodnie z postanowieniem sądu, w roku sprawozdawczym, 107 dzieci zostało umieszczonych w rodzinach zastępczych, w tym:

- 43 dzieci w rodzinach spokrewnionych,
- 32 dzieci w rodzinach niezawodowych,
- 4 dzieci w rodzinach zawodowych,
- 28 dzieci w rodzinnych domach dziecka.

W porównaniu z rokiem 2021 zauważamy duży spadek, wówczas liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej wynosiła niemal 160 (w tym 27 dzieci w rodzinach zastępczych zawodowych).

W rodzinach zastępczych umieszczonych jest 41 dzieci, które posiada orzeczenie o niepełnosprawności albo o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Oznacza to dość duży spadek w stosunku do roku poprzedniego, w którym liczba wychowanków z takim orzeczeniem wynosiła 54.

W rodzinach zastępczych spokrewnionych przebywało 6 małoletnich matek (o 4 więcej niż w roku ubiegłym).

Rodzinne domy dziecka oraz rodziny zawodowe, w których przebywa więcej niż 3 dzieci, wspierane są w opiece przez osoby do pomocy.

Na koniec 2022 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zatrudniał na podstawie umów zlecenia 19 osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich (w roku 2021 takich osób było 21).

Stosownie do art. 85 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodzinie zastępczej zawodowej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka przysługuje wynagrodzenie nie niższe niż kwota 2000 zł miesięcznie, które może być podwyższone przez Radę Powiatu.

W 2022 r. wynagrodzenie rodzinnych domów dziecka i rodzin zastępczych zawodowych zostało zwiększone z 2800 zł na 3060 zł (w przypadku rodzin zawodowych) oraz z 3300 zł na 3550 zł (w przypadku rodzinnych domów dziecka).

W ciągu roku z rodzin zastępczych:

- 36 dzieci wróciło do rodziny naturalnej,
- 21 dzieci zostało przysposobionych,
- 29 pełnoletnich wychowanków opuściło rodzinną pieczę zastępczą i rozpoczęło proces usamodzielniania,
- 19 dzieci przeniesiono do innych rodzinnych form pieczy zastępczej,
- 15 dzieci przekierowano do instytucjonalnej pieczy zastępczej.

**Rotacja dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych
w latach 2019-2022**

Rok	2019	2020	2021	2022
Liczba dzieci, które powróciły do rodziców biologicznych	28	37	35	36
Liczba dzieci przysposobionych	12	3	30	21
Liczba dzieci przeniesionych do innej pieczy rodzinnej	4	13	11	19
Liczba dzieci przekierowanych do instytucjonalnej pieczy zastępczej	6	33	15	15

W roku 2022 nastąpił delikatny spadek liczby dzieci przysposobionych w stosunku do roku poprzedniego, jednak liczba ta i tak jest wysoka w porównaniu do roku 2020. Dzięki ścisłej współpracy z Sądem Rejonowym w Wałbrzychu oraz dwoma ośrodkami adopcyjnymi (z Wrocławia i Jeleniej Góry) ponad dwadzieścioro wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej umieszczonych zostało w rodzinach adopcyjnych, podczas gdy w roku 2020 przysposobionych zostało zaledwie troje. Istotny jest spadek liczby dzieci kierowanych z rodzinnej do instytucjonalnej pieczy zastępczej – w roku 2020 przekierowanych zostało 33 dzieci do placówek opiekuńczo – wychowawczych, natomiast w 2021 roku oraz w 2022 roku – o 18 dzieci mniej.

Poprawa funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym w rodzinach zastępczych oraz podniesienie kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych.

- w zakresie udzielanego poradnictwa specjalistycznego**

Zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa (psychologiczno-pedagogicznego), poprawa funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej oraz podniesienie kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych, opiekunów zastępczych i wychowanków przebywających w pieczy zastępczej to jedno z zadań wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W związku z powyższym rodziny zastępcze zawodowe oraz prowadzący rodzinne domy dziecka kierowani są także na szkolenia lub warsztaty prowadzone przez instytucje zewnętrzne (m.in. Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej) lub specjalistów z Działu Pieczy zastępczej oraz Działu Profilaktyki Uzależnień tuż. Ośrodka. Ponadto rodziny zastępcze mają zapewnioną opiekę i wsparcie ze strony koordynatorów oraz pracowników socjalnych.

Liczba rodzin objętych wsparciem specjalistów oraz liczbę udzielonych porad w latach 2019-2022

Rok	2019	2020	2021	2022
Liczba rodzin objętych wsparciem	139	211	143	153
Liczba udzielanych porad	541	670	450	212

W roku 2022 Zespół Poradnictwa Specjalistycznego objął wsparciem 153 rodziny, którym udzielono 212 porad. W większości konsultacje odbywały się w domach rodzin

zastępczych a także w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Wałbrzychu. Konsultacje dotyczyły głównie problemów wychowawczych rodzin z dziećmi, emocjonalnych dzieci i opiekunów zastępczych, relacji panujących w rodzinie, komunikacji, problemów edukacyjnych, jak również straty bliskich osób.

W roku 2022 psycholog i pedagog przeprowadzili szkolenie w formie warsztatów pn. „Zachowania trudne u dzieci i młodzieży”, skierowane do rodzin zastępczych (2 grupy po 10 osób). Ponadto zorganizowano warsztaty z udziałem policjanta dla wychowanków przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej, podczas których omawiane były procedury bezpieczeństwa czy sytuacje zagrożenia a także warsztaty dla opiekunów pn. „Kuferek narkotykowy”, które dotyczyły uzależnień wśród dzieci i młodzieży. Opiekunowie zastępczy jak również wychowankowie kierowani byli także na różnorodne warsztaty prowadzone przez specjalistów Działu Profilaktyki Uzależnień tut. Ośrodka. Odbyło się kilka takich spotkań, dotyczyły następującej problematyki:

- zmiany przekonań i myśli, pracy z emocjami, pomocy w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach (5 spotkań),
- cyberprzemoc i przemoc rówieśnicza (1 spotkanie - przy współpracy psychologa Działu Pieczy Zastępczej),
- zaburzenia odżywiania (1 spotkanie - przy współpracy psychologa Działu Pieczy Zastępczej),
- grupa wsparcia dla rodzin zajmujących się dziećmi z zaburzeniami zachowania (2 spotkania),
- warsztaty dla dzieci i młodzieży (trening umiejętności społecznych) w okresie wakacyjnym (7 spotkań).

W spotkaniach uczestniczyło każdorazowo od kilku do kilkunastu rodzin zastępczych.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzane były także szkolenia dla kandydatów na niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka.

Liczba osób uczestniczących w szkoleniach dla kandydatów na niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka w latach 2020-2022

Rok	Niezawodowe rodziny zastępcze	Zawodowe rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka
2019	20	9
2020	35	0
2021	31	6 osób
2022	30	9 osób

Liczba przeszkolonych kandydatów na rodziny zastępcze nadal jest na dość wysokim poziomie jak w roku ubiegłym. W utrzymaniu takiego stanu niewątpliwie duży wpływ miały:

przewodzona kampania społeczna na rzecz rodzicielstwa zastępczego oraz pozyskanie środków na wsparcie działań promocyjnych z instytucji zewnętrznych.

- **w zakresie udzielanego wsparcia w rozwoju dzieci ze szczególnymi potrzebami**

W 2022 r. tak jak w latach poprzednich udzielono także wsparcia i pomocy w przygotowaniu dokumentów i organizacji turnusów rehabilitacyjnych w Kudowie-Zdroju. Zorganizowano dziesięć miesięcznych oraz cztery dwutygodniowe turnusy rehabilitacyjne w Kudowie-Zdroju (w ramach współpracy ze spółką Sanatoria Dolnośląskie SA). Pobyt w sanatorium w Kudowie Zdroju jest finansowany z NFZ. Dobrowolną wpłatę ponoszą rodziny zastępcze.

Ponadto w okresie wakacyjnym 30 wychowanków wyjechało do Wilcza na kolonie organizowaną przez Hufiec ZHP Ziemi Wałbrzyskiej (lipiec), 3 do Pustkowa na kolonie organizowaną przez Kuratorium Oświaty we Wrocławiu (sierpień).

W okresie sprawozdawczym kilkanaście rodzin zastępczych zostało także włączonych do programu pn.: „Opieka wytchnieniowa”, skierowanego do osób sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności a także osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności i orzeczeniami równoważnymi. Program zakładał realizację wsparcia w formie świadczenia usług opieki wytchnieniowej w ramach pobytu dziennego (wsparciem objęto 11 rodzin zastępczych, w tym 12 dzieci). Dzięki temu wsparciu opiekunowie zastępczy dysponować mogli czasem dla siebie, przeznaczając go na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw urzędowych. Usługi świadczone były bezpłatnie.

- **w zakresie doskonalenia zawodowego koordynatorów i pracowników socjalnych współpracujących z rodzinami zastępczymi.**

W 2022 r. pracownicy Działu Pieczy Zastępczej wzięli udział w ponad 20-stu szkoleniach i warsztatach podnoszących ich kwalifikacje oraz predyspozycje do pracy z rodzinami zastępczymi. Szkolenia odbyły się zarówno w trybie stacjonarnym jak i on-line, a ich organizatorami były: Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej, Fundacja Ernst&Young, Zakład Ubezpieczeń Społecznych czy Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej. Zakres tematyczny szkoleń dotyczył m.in.: pracy z rodziną z problemem uzależnienia, pracy z dzieckiem wysoko wrażliwym i lęklwym, sposobów pracy z dzieckiem agresywnym w wieku przedszkolnym i szkolnym, zachowań agresywnych i autoagresywnych, wykorzystywania seksualnego dzieci, wczesnej diagnozy autyzmu, problemów psychospołecznych, przemocy w szkole, trudnych zachowań u dzieci czy ADHD i zachowań

opozycyjno-buntowniczych. Pracownicy Działu Pieczy Zastępczej wzięły również udział w warsztatach dotyczących kultury romów z elementami treningu antydyskryminacyjnego.

Ponadto w roku sprawozdawczym, w ramach wygranego konkursu pn. „Zrozumieć dziecko – edycja lokalna” organizowanego przez Fundację EY z Warszawy, odbyło się jednodniowe szkolenie dla koordynatorów i pracowników socjalnych Działu Pieczy Zastępczej (wyniki konkursu ogłoszono w 2021 r.). Spotkanie prowadzone było przez trenera zewnętrznego i obejmowało „Trening umiejętności interwencji w kryzysie (środowiskowym, sytuacyjnym czy egzystencjalnym), jaki mogą doświadczać rodziny zastępcze”.

Integracja środowisk rodzinnej pieczy zastępczej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałbrzychu prowadził w 2022 r. kampanię społeczną promującą rodzicielstwo zastępcze pn. **„Dołącz do nas – zostań rodziną zastępczą”**. Akcja stanowiła kontynuację działań rozpoczętych już w roku 2020. Znaczna część środków finansowych na przeprowadzenie kampanii pochodziła z Fundacji EY z siedzibą w Warszawie (kwota wsparcia: 8.500,00 zł), w ramach wygranego konkursu „Dzień Rodzicielstwa Zastępczego – kampania społeczna”. W realizacji działań integrujących środowisko rodzinnej pieczy zastępczej pomocne było także wsparcie partnerów (np. obsługa techniczna podczas organizowanych wydarzeń, usługa cateringowa, udostępnienie miejsca i leżaków do kina plenerowego). Mając na względzie złożoność grupy docelowej, do której planowaliśmy dotrzeć z przekazem kampanii społecznej, wskazane było wykorzystanie różnorodnych kanałów i narzędzi komunikacyjnych. Po długim okresie pandemii możliwe było wykorzystanie bezpośrednich form promocji, co spotyka się z bardzo pozytywnym odbiorem wśród mieszkańców naszego miasta, jak również przedstawicieli samorządów czy mediów lokalnych. Przedstawiciele tut. Ośrodka, promujący rodzicielstwo zastępcze, uczestniczyli niemal we wszystkich wydarzeniach organizowanych przez lokalne instytucje, były to m.in. wydarzenia sportowe, wydarzenia charytatywne, pikniki rodzinne, festyny, Dni Wałbrzyskiego czy spektakle teatralne. Każdorazowo wykorzystywane było stoisko promocyjno-informacyjne oraz wszelkie dostępne materiały promocyjne. Piecza Zastępcza staje się coraz bardziej rozpoznawalna wśród lokalnej społeczności. Podczas realizacji wydarzeń bardzo duże znaczenie miała spójność wizerunkowa kampanii, która pozwoliła na zidentyfikowanie przez odbiorców nadawcy. Kolorowe koszulki z logotypem kampanii, które zawsze mieli na sobie pracownicy Działu Pieczy Zastępczej bardzo szybko były rozpoznawalne przez mieszkańców. Całość dopełniały beach flagi, ulotki oraz namiot ze stoiskiem promocyjnym w tych samych kolorach, co koszulki. Powiewające flagi przyciągały uwagę przechodniów, co ułatwiało dystrybucję ulotek. Przekaz bezpośredni face-to-face z wykorzystaniem punktu informacyjnego (stoiska) i doradcy, ma bardzo dużą siłę przebicia,

zwłaszcza podczas dużych eventów organizowanych przez urząd miejski lub lokalne firmy/organizacje. Znacznie łatwiej jest wówczas dotrzeć nie tylko do odbiorców kampanii, lecz także do mediów i instytucji uczestniczących w wydarzeniu. Pracownicy Działu Pieczy Zastępczej podróżowali także komunikacją miejską (autobusem oklejonym reklamą rodzicielstwa zastępczego), rozmawiając i wyjaśniając mieszkańcom Wałbrzycha wracającym z pracy czym jest rodzinna piecza zastępcza.

Realizowane działania w dużej mierze skoncentrowane były na przekazie i promocji w mediach społecznościowych oraz w internetowych lokalnych portalach informacyjnych.

Kampania społeczna realizowana w roku 2022 polegała na m.in.:

- organizacji pikniku rodzinnego z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego z kinem plenerowym, animacjami i zabawami dla dzieci, młodzieży i dorosłych (wydarzenie otwarte i bezpłatne dla wszystkich mieszkańców Wałbrzycha),
- organizacji spotkań promocyjno-informacyjnych z mieszkańcami Wałbrzycha (podczas wydarzeń lokalnych, pikników, zawodów sportowych, wydarzeń kulturalnych) w kilku dzielnicach naszego miasta; podczas imprez odbyła się dystrybucja ulotek promujących rodzicielstwo zastępcze,
- objęciu patronatem medialnym Dziennika Wałbrzych działań promocyjnych (przeprowadzenie rozmów w Studio Dziennik, zapowiedzi wydarzeń na stronie internetowej i w mediach społecznościowych, udział w wydarzeniach organizowanych przez MOPS i relacje z wydarzeń, przygotowanie komunikatów prasowych, emisja baneru reklamowego na stronie internetowej, publikacja postu sponsorowanego na Facebooku),
- publikacji wywiadów w lokalnych mediach (z kierownikiem i koordynatorem Działu Pieczy Zastępczej, z rodzinami zastępczymi), audycji radiowej w Radio Wrocław,
- publikacji artykułów w prasie oraz portalach informacyjnych,
- oklejeniu autobusu komunikacji miejskiej reklamą rodzicielstwa zastępczego,
- rozpowszechnianiu spotu reklamowego rodzicielstwa zastępczego (produkcja filmu z 2021 r.),
- kontynuacji współpracy na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w Wałbrzychu z partnerami (firmami i instytucjami działającymi w Wałbrzychu m.in. Wałbrzyskim Centrum Sportowo-Rekreacyjnym AQUA-ZDRÓJ, Centrum Nauki i Sztuki Stara Kopalnia, Wałbrzyskim Ośrodkiem Kultury, Stowarzyszeniem „GÓRNIK WAŁBRZYCH 2010” oraz Komendantem Hufca ZHP Ziemi Wałbrzyskiej).

Najważniejszymi oraz najbardziej skutecznymi elementami ubiegłorocznej kampanii społecznej były: promocja pieczy zastępczej w komunikacji miejskiej (autobus oklejony

reklamą rodzicielstwa zastępczego), publikacje postów w mediach społecznościowych z udziałem rodzin zastępczych i dzieci oraz objęcie kampanii patronatem medialnym.

Pracownicy Działu Pieczy Zastępczej dwukrotnie zorganizowali przejazd autobusem promującym rodzicielstwo zastępcze w godzinach popołudniowych (kiedy mieszkańcy wracają z pracy do domów). Autobus, w ramach uzyskanego wsparcia z Fundacji EY, został oklejony reklamą oraz informacjami dot. pieczy zastępczej; kursuje 7 dni w tygodniu na terenie naszego miasta (na różnych liniach komunikacyjnych). Akcje z przejazdem pracowników zaplanowano wspólnie z Zarządem Dróg, Komunikacji i Utrzymania Miasta w Wałbrzychu, autobus promujący pieczę zastępczą wyznaczono w tych dniach na najdłuższą i najbardziej uczęszczaną linię komunikacyjną w mieście. Przed wyjazdem pracownicy umieścili ulotki i informacje o rodzicielstwie zastępczym na każdym siedzeniu. Pasażerowie byli częstowani słodyczami, otrzymywali ulotki i informacje czym jest rodzicielstwo zastępcze. Pracownicy tuż Ośrodka wyróżniali się zielonymi koszulkami reklamowymi z hasłem: „Dołącz do nas – zostań rodziną zastępczą”. Akcja spotkała się z bardzo pozytywnym odbiorem, zwłaszcza szóstego grudnia, kiedy pracownikom pieczy towarzyszył Św. Mikołaj. Mieszkańcy robili zdjęcia, dopytywali, byli chętni do rozmowy. Informacja o akcjach pojawiała się w mediach lokalnych (prasie, radio, internetowym portalu miejskim).

Największym sukcesem kampanii pozostaje jednak pozyskanie i przeszkolenie 30 osób na rodziny zastępcze.

Kolejnym działaniem na rzecz integracji rodzin zastępczych jest udział w projekcie przygotowanym przez stowarzyszenie Radość Życia **„Świadomie tworzymy lokalną rzeczywistość”** z programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy (3 rodziny zastępcze) oraz w projekcie **„Działamy pełni pasji i radości”** z programu NOWEFIO (8 rodzin zastępczych). Działania projektu nakierowane były na integrację seniorów z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej, m.in. wspólne działania, rozwijanie pasji, spędzanie aktywnie czasu wolnego. W roku 2023 r. działania projektowe będą kontynuowane.

Poza działaniami promocyjnymi i informacyjnymi pracownicy Działu Pieczy Zastępczej prowadzą ścisłą współpracę z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, fundacjami, organizacjami pozarządowymi, szkołami, sądami, ośrodkami zdrowia oraz instytucjami i podmiotami specjalizującymi się w działaniach na rzecz rozwoju pieczy zastępczej.

Zwiększenie szans dzieci na powrót do środowiska rodzinnego.

Prowadzone są różnorodne działania w zakresie powrotu dzieci przebywających w pieczy zastępczej do rodzin naturalnych. Rodzicom biologicznym oferowana jest stała współpraca zarówno z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, jak i pracownikiem

socjalnym czy asystentem rodziny. Umożliwiane i organizowane są kontakty rodziców z dziećmi. Ponadto rodzice, których dzieci przebywają w rodzinach zastępczych, mogą uczęszczać na dedykowane warsztaty specjalistyczne i wzmacniające kompetencje rodzicielskie czy indywidualne spotkania z psychologiem lub pedagogiem w Centrum Aktywności Lokalnej w Wałbrzychu. Zapraszani są także na posiedzenia w związku z okresową oceną sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej. Zarówno pracownicy tut. Ośrodka jak i rodziny zastępcze w dużej mierze starają się dbać o relacje i więzi rodzinne, współpracują także z instytucjami pomocowymi działającymi na rzecz powrotu dzieci do środowiska naturalnego, jednak nadal liczba dzieci powracających jest zbyt niska. Biorąc pod uwagę samą rodzinną pieczę zastępczą, w 2022 roku na 468 dzieci w niej przebywających – do rodzin naturalnych wróciło 36 dzieci, natomiast w roku 2021 na 510 dzieci – wróciło zaledwie 35 małoletnich. Ogólnie w 2022 roku do rodziny biologicznej wróciło 55 dzieci (z rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej). Współpraca z rodzicami biologicznymi jest bardzo trudna, czasami wręcz niemożliwa. Nadal głównym czynnikiem przyczyniającym się do umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej są uzależnienia, głównie od alkoholu, zażywanie środków psychoaktywnych, przemoc wobec dzieci oraz niskie kompetencje opiekuńczo-wychowawcze. W efekcie kumulacja tych uzależnień, jak również coraz częstsze występowanie zaburzeń zachowania i chorób psychicznych powoduje, że praca z rodzinami biologicznymi z roku na rok jest trudniejsza. Niemniej jednak liczba dzieci powracających do środowiska naturalnego wzrasta w dużej mierze dzięki rozszerzaniu współpracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz asystentów z instytucjami pomocowymi działającymi na rzecz powrotu dzieci. Pracownicy Działu Pieczy Zastępczej współpracowali z rodzinami zastępczymi oraz biologicznymi, monitorowali ich działania, organizowali kontakty z dziećmi. Rodziny biologiczne mogły także liczyć przez cały ten okres na wsparcie specjalistów w formie kontaktów osobistych jak również telefonicznych.

Instytucjonalna piecza zastępcza

Na terenie Wałbrzycha na koniec 2022 roku w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na przebywało 129 dzieci, natomiast 13 dzieci z Wałbrzycha przebywało na terenie powiatu.

Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie miasta Wałbrzycha w latach 2019 – 2022

Nazwa placówki	Stan na 31.12.2019 r.	Stan na 31.12.2020 r.	Stan na 31.12.2021 r.	Stan na 31.12.2022 r.
Razem w placówkach wałbrzyskich	125	121	120	129
Razem w obcych placówkach	17	18	23	13
Razem wszystkich dzieci	142	139	143	142

Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych utrzymuje się na podobnym poziomie na przełomie trzech ostatnich lat. Na dzień 31.12.2022 r. placówki opiekuńczo-wychowawcze na terenie Wałbrzycha posiadały 11 wolnych miejsc. W wałbrzyskich placówkach przebywało 8 dzieci spoza powiatu.

Mimo pozyskania wielu rodzin zastępczych, problem nadal stanowi umieszczanie dzieci poniżej 10 roku życia w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Na dzień 31.12.2022r. w placówkach opiekuńczo - wychowawczych przebywało 39 dzieci z Wałbrzycha, w tym 21 bez rodzeństwa. Dzieci poniżej 10 r. życia przyjmowane są do placówki tylko w przypadkach braku możliwości zapewnienia opieki w rodzinnej pieczy zastępczej.

W instytucjonalnej pieczy zastępczej w 2022 r. zostało umieszczonych 90 dzieci:

- z rodziny naturalnej – 58 dzieci,
- z rodzinnej pieczy zastępczej – 15 dzieci,
- z instytucjonalnej pieczy zastępczej (przekierowanie do innych placówek opiekuńczo - wychowawczych) – 17 dzieci.

W 2022 roku na terenie miasta funkcjonowało 10 gminnych placówek opiekuńczo - wychowawczych typu socjalizacyjno - interwencyjnego, które prowadzone są przez Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych.

Wykaz placówek opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie miasta i poza Wałbrzychem oraz liczba umieszczonych w nich dzieci na przełomie trzech ostatnich lat (stan na 31.12.2022 r.)

Nazwa placówki	Stan na 31.12.2020 r.	Stan na 31.12.2021 r.	Stan na 31.12.2022 r.
Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Wałbrzychu			
Dom Jedyńka ul. Bema 101 58-304 Wałbrzych	14	12	13
Dom Dwójka ul. Witosa 35 58-306 Wałbrzych	14	14	14
Dom Trójka ul. Asnyka 13/A 58-301 Wałbrzych	7	11	14
Dom Czwórka ul. Asnyka 13/B 58-301 Wałbrzych	12	15	11
Dom Piątka ul. Niepodległości 64 58-303 Wałbrzych	10	13	13
Dom Szóstka ul. Truskawkowa 12 58-308 Wałbrzych	11	12	14
Dom Siódemka* ul. św. Jadwigi 10 58-300 Wałbrzych	-	13	14
Dom Ósemka* ul. Spacerowa 48 58-304 Wałbrzych	-	12	13
Dom Dziewiątka* ul. Miła 37 58-304 Wałbrzych	-	10	12
Dom Dziesiątka* ul. Miła 39 58-304 Wałbrzych	-	8	11
Razem w placówkach wałbrzyskich	121	120	129
Dom dziecko „Carina” w Nowym Siodle	4	3	1
Dom Dziecka w Jedlinie Zdroju	1	-	-
Pozostałe placówki	13	20	12
Razem poza Wałbrzychem	18	23	13
Razem	139	143	142

*placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące na terenie miasta Wałbrzych od dnia 01.09.2021 r.

W roku sprawozdawczym pieczę instytucjonalną opuściło:

- 19 wychowanków, którzy powrócili do rodziców biologicznych,
- 42 wychowanków zostało umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej,
- 9 wychowanków zostało przekierowanych do innych placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- 25 pełnoletnich wychowanków i rozpoczęli proces usamodzielnienia.

Na terenie placówki zorganizowano spotkanie mające na celu przedstawienia pełnoletnim wychowankom zasad i możliwości przyjmowania wniosków o przyznanie pomocy na kontynuowanie nauki, pomocy na zagospodarowanie i usamodzielnienie, czy też wniosków o lokal socjalny, komunalny czy lokal do remontu.

Poprawa sytuacji i funkcjonowania w życiu społecznym wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.

- **wsparcie w postaci świadczeń finansowych**

Opuszczający rodzinną lub instytucjonalną pieczę zastępczą wychowankowie zostają objęci pomocą mającą na celu ich życiowe usamodzielnienie. Osoba usamodzielniana może otrzymać pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie oraz pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia. Udzielana jest również pomoc prawną i psychologiczną.

W roku 2022 udzielono wsparcia w formie pomocy na kontynuowanie nauki:

- 57 wychowankom z rodzin zastępczych,
- 27 wychowankom z placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Wyplacono 14 świadczeń na usamodzielnienie oraz 7 na zagospodarowanie. W ubiegłym roku wspólnie z wychowankami i wskazanymi przez nich opiekunami usamodzielnienia opracowano 36 nowych Indywidualnych Programów Usamodzielnienia (IPU).

Rodzaj świadczeń i liczba wychowanków z pieczy zastępczej korzystających z pomocy finansowej w 2022 roku

RODZAJ ŚWIADCZENIA	Kontynuowanie nauki	Zagospodarowanie	Usamodzielnienie
Wychowankowie rodzinnej pieczy zastępczej	57	5	9
Wychowankowie instytucjonalnej pieczy zastępczej	27	2	5
SUMA	84	7	14

Rodzaj świadczeń wypłaconych osobom usamodzielnianym z pieczy zastępczej w Wałbrzychu w latach 2020-2022

Pomoc dla usamodzielnianych wychowanków			
Rok	Kontynuowanie nauki	Zagospodarowanie	Usamodzielnienie
2020	76	8	15
2021	63	6	5
2022	84	7	14

Liczba udzielonych świadczeń w roku 2022 osobom usamodzielnianym jest wyższa niż w latach ubiegłych, co wynika ze wzrostu liczby wychowanków opuszczających pieczę zastępczą oraz ze wzrostu ich świadomości odnośnie rozwoju i edukacji. Najczęstszą formą pomocy, z której korzystają wychowankowie, jest pomoc na kontynuowanie nauki – otrzymało ją 57 wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej oraz 27 wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej.

- **wsparcie poprzez zapewnienie pobytu w mieszkaniach chronionych treningowych**

Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej mieli również możliwość zamieszkania w dwóch mieszkaniach chronionych funkcjonującym na terenie miasta Wałbrzycha. W mieszkaniu przy ul. Karkonoskiej, które przeznaczone jest dla 4 kobiet, oraz w mieszkaniu przy ul. Szkolnej przeznaczonym dla 4 mężczyzn (mieszkanie zdane w IV kwartale). Lokale były wyposażone w meble i sprzęty gospodarstwa domowego. W trakcie 2022 roku w mieszkaniach chronionych treningowych przebywało 13 wychowanków pieczy zastępczej, w tym 10 wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej. Obecnie wszyscy mieszkańcy oczekują na lokale socjalne lub lokale do remontu. Po otrzymaniu mieszkań będą mogli starać się o przyznanie wsparcia w formie na zagospodarowanie oraz usamodzielnienie.

W 2022 r. tutejszy Ośrodek złożył zapotrzebowanie do na dwa kolejne lokale chronione. Gmina Wałbrzych przekazała w trwały zarząd lokal przy ul. Topolowej (mieszkanie chronione treningowe z przeznaczeniem dla 1 wychowanka. Oczekujemy na przyznanie drugiego lokalu przy ul. Świdnickiej (mieszkanie chronione treningowe z przeznaczeniem dla 4 wychowanków).

- **wsparcie poprzez prowadzenie pracy socjalnej, spotkań motywacyjnych**

Usamodzielniający się wychowankowie pieczy zastępczej mogą liczyć nie tylko na wsparcie w opracowywaniu indywidualnych programów usamodzielnienia, lecz również na pomoc w ich realizacji. Proces usamodzielnienia wzmacniany jest poprzez dodatkowe szkolenia, kursy, spotkania motywacyjne, udział w projektach zmierzających do rozwoju kompetencji społecznych wychowanków. W sposób ciągły prowadzone jest poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne). W roku 2022 zorganizowane zostało spotkanie dla wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej przygotowujących się do procesu usamodzielnienia. Przedstawione zostały m.in. rodzaje wsparcia na jakie wychowankowie mogą liczyć, warunki przyznawania pomocy, zasady dot. przydzielania lokali socjalnych lub lokali do remontu czy zasady kierowania do mieszkań chronionych treningowych. W spotkaniu uczestniczyli wychowankowie powyżej 17 roku życia, dyrektor oraz koordynatorzy placówek opiekuńczo-wychowawczych w Wałbrzychu, kierownik, zastępca kierownika, pracownicy socjalni oraz pedagog Działu Pieczy Zastępczej tut. Ośrodka.

Limit rodzin zastępczych.

W roku 2022 limit rodzin zastępczych był zachowany na poziomie liczby 9, tak jak wskazane zostało w Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Wałbrzycha na lata 2022-2024. Stan na koniec roku wynosił 6 - liczba rodzin zastępczych zawodowych zmniejszyła się z powodu przekształceń na rodzinny dom dziecka oraz rozwiązania dwóch rodzin. Wzrosła natomiast liczba rodzinnych domów dziecka (z 12 na 16), w których przebywało o 14 dzieci więcej niż w roku poprzednim. Liczba rodzin zastępczych niezawodowych oraz spokrewnionych pozostały na podobnym poziomie co w latach poprzednich.

Spośród wszystkich rodzin zastępczych niezawodowych jedna rodzina zdecydowała się na przekształcenie i pełnienie funkcji rodzinnego domu dziecka. Kilka rodzin, które spełniają warunki na pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub rodzinnego domu dziecka, planuje przekwalifikowanie w roku 2023. Z informacji uzyskanych od opiekunów zastępczych, którzy mają stałe zatrudnienie w innych firmach lub instytucjach, wynika, iż dużą barierą przy podjęciu takiej decyzji o przekwalifikowaniu jest niskie wynagrodzenie oferowane rodzinom zastępczym zawodowym w stosunku do ich obecnego wynagrodzenia. Ponadto bardzo ważnym argumentem jest brak stabilnej formy zatrudnienia poprzez umowę cywilno-prawną.

Cele i kierunki działania na 2023 rok.

W celu prawidłowej realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej kontynuowane nadal będą następujące działania:

- **działania ukierunkowane na rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej**

Kontynuowana będzie promocja rodzicielstwa zastępczego w Wałbrzychu i pozytywnego wizerunku pieczy zastępczej. Konieczne jest pozyskanie kandydatów spełniających kryteria oraz posiadających motywację i predyspozycje do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, w szczególności mogących zapewnić opiekę dzieciom do 10 roku życia co nadal związane jest z działaniami na rzecz deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej.

Podjęmowane będą nadal działania służące podnoszeniu jakości i umiejętności opiekuńczo - wychowawczych przez opiekunów zastępczych, jak również podnoszenie kompetencji osób współpracujących z rodzinami zastępczymi.

- **wsparcie rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz wychowanków pieczy zastępczej**

Organizowanie szkoleń i warsztatów podnoszących kwalifikacje oraz kompetencje, w ramach prowadzonego poradnictwa specjalistycznego dla opiekunów zastępczych,

Pozyskanie wsparcia wolontariuszy czy rodzin zaprzyjaźnionych. Rodziny zaprzyjaźnione to niespokrewnione osoby, które zaspokajają potrzeby intelektualne, emocjonalne i społeczne dziecka przebywającego w placówce opiekuńczo - wychowawczej. Utrzymują stały kontakt z dzieckiem i są dla dziecka osobami znaczącymi, zapraszają je do swojego domu, spędzają z nimi czas wolny, zabierają na wspólne wycieczki, wspomagają je w miarę swoich i dziecka możliwości. Głównym celem projektu jest przygotowanie rodzin zaprzyjaźnionych do podjęcia roli rodzica zastępczego.

Podniesienie wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych, rodzinnych domów dziecka oraz osób do pomocy,

Pomoc w pozyskiwaniu lokali odpowiednich dla rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka.

- **wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.**

Działania wspierające proces usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków polegać będą na:

- zapewnieniu miejsc w mieszkaniach chronionych treningowych,
- prowadzeniu poradnictwa specjalistycznego,
- pomocy finansowej

- pomocy przy uzyskaniu lokalu mieszkalnego z zasobów gminy.

Kluczowe znaczenie dla efektywności działań na rzecz usamodzielnienia pełnoletniego wychowanka pieczy zastępczej, ma sposób przygotowania wychowanka do samodzielnego życia, stopień jego dojrzałości i osobistego zaangażowania oraz odpowiednie wsparcie ze strony opiekunów oraz innych osób. Działania prowadzone w obszarze usamodzielnienia muszą uwzględniać niskie aspiracje edukacyjne oraz niezaspokojone potrzeby mieszkaniowe wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. W związku z tym, istotne jest organizowanie spotkań edukacyjnych, warsztatów czy szkoleń podnoszących ich kompetencje.

- **działania ukierunkowane na rozwój wolontariatu na rzecz rodzin zastępczych.**

Podjęmowanie działań związanych z pozyskaniem wolontariuszy działających na rzecz rodzicielstwa zastępczego w Wałbrzychu. Planowana jest organizacja spotkań na uczelniach, w klubie seniora czy Uniwersytecie III Wieku a także kampania medialna.

- **monitorowanie sytuacji rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka oraz wychowanków pieczy zastępczej.**

Działania polegające na systematycznym przygotowywaniu planów pomocy dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej, organizowaniu zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka, uregulowaniu sytuacji prawnej podopiecznych czy ścisłej współpracy z ośrodkami adopcyjnymi.

- **działania ukierunkowane na powrót dzieci z pieczy zastępczej do rodziny naturalnej lub dążące do przysposobienia.**

Podjęmowanie współpracy z rodzinami naturalnymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, przy ścisłym nadzorze koordynatora, pracownika socjalnego czy asystenta rodziny, jak również umożliwienie i pomoc w realizacji kontaktów rodziców biologicznych z dziećmi. W przypadku braku takiej współpracy podejmowane będą działania dążące do przysposobienia małoletnich, polegające na złożeniu wniosku do sądu rejonowego oraz ośrodka adopcyjnego (po uregulowaniu sytuacji prawnej dziecka).